

# Różne modele miłości romantycznej. Omówienie na podstawie wybranych utworów literatury romantycznej

Miłość jest jednym z najważniejszych tematów literatury romantycznej. Twórcy tej epoki sprzeciwiali się przekonaniu, że rozum jest jedynym narzędziem poznawania świata. Podkreślali znaczenie uczuć, intuicji, wyobraźni i indywidualnego doświadczenia. Miłość traktowali więc nie jako zwyczajne uczucie łączące dwoje ludzi, lecz jako potężną siłę zdolną całkowicie odmienić człowieka. Mogła nadawać jego życiu sens, prowadzić do wewnętrznego rozwoju, ale również wywoływać rozpacz, obłęd, poczucie wyobcowania, a nawet pragnienie śmierci.

Nie można jednak mówić o jednym modelu miłości romantycznej. W poszczególnych utworach przybiera ona odmienne postacie. Bywa uczuciem absolutnym i metafizycznym, jak w czwartej części „Dziadów”, wartością poświęconą obowiązkowi patriotycznemu, jak w „Konradzie Wallenrodzie”, młodzieńczym złudzeniem, jak w „Kordianie”, albo niebezpiecznym marzeniem niszczącym prawdziwe relacje, jak w „Nie-Boskiej komedii”. Literatura romantyczna przedstawia również miłość, która prowadzi do moralnego odrodzenia, czego przykładem są losy Jacka Soplicy, oraz uczucie wzajemne, pogodne i zakończone małżeństwem, ukazane w „Ślubach panieńskich” i „Panu Tadeuszu”.

Romantycy nie ograniczali się zatem do opowiadania o nieszczęśliwych kochankach. Wykorzystywali temat miłości, aby rozważać konflikty między jednostką a społeczeństwem, uczuciem a obowiązkiem, rzeczywistością a wyobraźnią oraz prywatnym szczęściem a dobrem ojczyzny.

# Miłość absolutna i niespełniona w czwartej części „Dziadów”

Jednym z najważniejszych wzorców miłości romantycznej jest uczucie Gustawa, bohatera czwartej części „Dziadów” Adama Mickiewicza. Akcja dramatu rozgrywa się w noc zaduszną, a do domu greckokatolickiego księdza przybywa tajemniczy Pustelnik. Stopniowo okazuje się, że jest on duchem zmarłego kochanka. Jego opowieść została podzielona na trzy części: Godzinę Miłości, Godzinę Rozpaczy i Godzinę Przestrogi. Taka kompozycja pozwala przedstawić zarówno narodziny uczucia, jak i jego tragiczne konsekwencje.

Dla Gustawa miłość jest związkiem dwojga przeznaczonych sobie dusz. Nie traktuje jej jako jednego z wielu doświadczeń życiowych, lecz jako wartość absolutną, ważniejszą od norm społecznych, zdrowego rozsądku, a nawet śmierci. Wierzy, że gdzieś na świecie istnieje osoba stworzona specjalnie dla niego i że spotkanie takiej istoty powinno prowadzić do wiecznego połączenia. Uczucie ma charakter metafizyczny – wykracza poza cielesność i ziemską codzienność.

Na wyobrażenia Gustawa duży wpływ wywarły przeczytane przez niego „książki zbójceckie”, czyli przede wszystkim sentymentalne oraz preromantyczne utwory opowiadające o miłości wyjątkowej, nieszczęśliwej i silniejszej od społecznych zasad. Lektury nauczyły bohatera oczekiwać uczucia doskonałego. Jednocześnie sprawiły, że przestał rozróżniać literacki ideał od rzeczywistego związku dwojga niedoskonałych ludzi.

Ukochana Gustawa wybiera małżeństwo zgodne z oczekiwaniami rodziny i zasadami własnego środowiska. O jej decyzji przesądzają prawdopodobnie względy społeczne oraz majątkowe. Dla bohatera oznacza to nie tylko osobistą stratę, ale także zburzenie całego porządku świata. Skoro dwie przeznaczone sobie dusze mogą zostać rozdzielone przez pieniądze i

konwenanse, rzeczywistość wydaje się Gustawowi niesprawiedliwa oraz pozbawiona sensu.

Nieszczęśliwa miłość prowadzi go do samobójstwa, ale śmierć nie kończy cierpienia. Gustaw powraca jako duch i nadal przeżywa utratę ukochanej. Potwierdza to romantyczne przekonanie, że prawdziwe uczucie przekracza granicę życia i śmierci. Zarazem historia bohatera staje się ostrzeżeniem przed absolutyzowaniem miłości. Gustaw nie potrafi zaakceptować samodzielnego wyboru ukochanej ani zbudować życia po rozstaniu. Idealizuje kobietę, a następnie obwinia ją za własne cierpienie. Jego słynna skarga skierowana przeciwko niestałości kobiet odsłania rozczarowanie, ale także niedojrzałość i egocentryzm.

Czwarta część „Dziadów” przedstawia więc miłość jako największą wartość prywatnego życia, a jednocześnie jako siłę destrukcyjną. Uczucie Gustawa jest autentyczne, lecz zostało ukształtowane przez nierealistyczne wyobrażenia. Bohater nie umie przyjąć, że nawet wielka miłość nie daje człowiekowi prawa do całkowitego posiadania drugiej osoby.

## **Miłość poświęcona ojczyźnie w „Konradzie Wallenrodzie”**

Inny model uczucia ukazuje Mickiewicz w „Konradzie Wallenrodzie”. Miłość Waltera Alfa i Aldony jest wzajemna i przez pewien czas spełniona. Walter, Litwin wychowany przez Krzyżaków, powraca do ojczyzny, odzyskuje narodową tożsamość i poślubia córkę księcia Kiejstuta. Oboje mogliby prowadzić spokojne życie rodzinne, gdyby nie nieustanne zagrożenie Litwy ze strony zakonu.

Walter dochodzi do przekonania, że w otwartej walce Litwini nie zdołają pokonać potężnego przeciwnika. Postanawia więc opuścić żonę, przyjąć tożsamość Konrada Wallenroda, przeniknąć do zakonu, a następnie zdobyć stanowisko wielkiego mistrza.

Korzystając z władzy, doprowadza Krzyżaków do militarnej klęski. Prywatna miłość zostaje poświęcona obowiązкови patriotycznemu.

W przeciwieństwie do Gustawa Konrad nie traci ukochanej z powodu braku wzajemności. Sam podejmuje decyzję o rozstaniu, chociaż nadal kocha Aldonę. Jego dramat wynika z konfliktu dwóch równorzędnych wartości: szczęścia osobistego oraz dobra ojczyzny. Każdy wybór musi przynieść cierpienie. Gdyby pozostał z żoną, mógłby oskarżać się o bierność wobec zagłady Litwy. Opuszczając ją, niszczy własne małżeństwo i skazuje oboje na samotność.

Ofiarę ponosi również Aldona. Nie próbuje rozpocząć nowego życia, lecz wybiera pustelniczą egzystencję w wieży w pobliżu zamku krzyżackiego. Z oddalenia towarzyszy Konradowi i zachowuje mu wierność. Kiedy jego misja zostaje wykonana, nie chce opuścić wieży. Wie, że doświadczenia zdrady, przemocy i wieloletniego cierpienia nie pozwolą im po prostu powrócić do dawnego życia.

Miłość Konrada i Aldony okazuje się trwalsza od rozłąki, ale nie może zostać spełniona. Historia i polityka wdzierają się w prywatne życie człowieka, odbierając mu możliwość szczęścia. Ten model miłości ukazuje typowy dla polskiego romantyzmu konflikt między obowiązkiem wobec ojczyzny a prawem jednostki do osobistego spełnienia. Patriotyczna ofiara zostaje uwznioślona, lecz Mickiewicz nie przemilcza jej tragicznej ceny.

## **Miłość młodzięcza i uczucie oparte na interesie w „Kordianie”**

W dramacie Juliusza Słowackiego „Kordian” pojawiają się dwa odmienne doświadczenia miłosne. Pierwsze z nich łączy piętnastoletniego Kordiana ze starszą od niego Laurą. Młodzieniec jest wyjątkowo wrażliwy, samotny i skłonny do

wyolbrzymiania własnych emocji. Nie potrafi odnaleźć celu życia, dlatego pragnie uczynić miłość źródłem sensu.

Jego uczucie do Laury jest niedojrzałe i w dużej mierze jednostronne. Kordian idealizuje kobietę, wygłasza patetyczne wyznania oraz oczekuje, że zostanie potraktowany jak dojrzały partner. Laura zachowuje jednak dystans. Widzi w nim raczej nadwrażliwego chłopca niż mężczyznę zdolnego do stworzenia poważnego związku. Nie rozumie głębi jego rozpacz, a czasami reaguje na jego słowa z pobłażliwą ironią.

Odrzucenie pogłębia kryzys Kordiana i prowadzi do nieudanej próby samobójczej. Podobnie jak Gustaw, młodzieniec uważa, że życie bez miłości traci wartość. Nie przeżył jednak dojrzałego związku – cierpi przede wszystkim z powodu własnego wyobrażenia o uczuciu. Laura staje się ekranem, na który bohater przenosi marzenia, potrzebę bliskości oraz pragnienie nadania sensu istnieniu.

Drugie doświadczenie miłosne spotyka Kordiana podczas podróży po Europie. We Włoszech poznaje Wiolettę. Początkowo wydaje mu się, że kobieta darzy go szczerym uczuciem. Aby sprawdzić jej intencje, oznajmia jednak, że stracił majątek. Reakcja Wioletty ujawnia, że jej zainteresowanie zależy od bogactwa kochanka. Miłość okazuje się towarem, który można zdobyć dzięki pieniądзом i luksusowi.

Epizody z Laurą i Wiolettą pokazują dwa fałszywe modele uczucia. Pierwszy opiera się na młodzieńczej idealizacji, drugi na materialnym interesie. Kordian traci złudzenia zarówno wobec romantycznych marzeń, jak i wobec świata dorosłych. Jego późniejsza przemiana w patriotycznego spiskowca nie wynika jednak wyłącznie z zawodu miłosnego. Jest rezultatem całej europejskiej podróży, rozczarowania potęgą pieniądza, polityką, autorytetem papieża oraz doświadczenia samotności. Dopiero na Mont Blanc bohater odnajduje nowy cel i postanawia poświęcić się walce o wolność Polski.

Nieszczęśliwa miłość stanowi więc jeden z etapów jego dojrzewania. Nie prowadzi automatycznie do patriotyzmu, ale odbiera mu wcześniejsze złudzenia i zmusza do dalszego poszukiwania sensu.

## **Fałszywy ideał niszczący rodzinę w „Nie-Boskiej komedii”**

Zygmunt Krasiński w „Nie-Boskiej komedii” poddaje romantyczny kult niezwyklej miłości surowej krytyce. Hrabia Henryk, nazywany również Mężem, zawiera małżeństwo z Marią. Mógłby odnaleźć szczęście w realnym związku, rodzinie i ojcostwie, ale zwyczajne życie szybko zaczyna go nużyć. Jako poeta marzy o doświadczeniu bardziej niezwykłym, odpowiadającym jego wyobrażeniu o własnej wyjątkowości.

Wtedy pojawia się Dziewica – fantastyczne widmo zesłane przez złe duchy. Uosabia fałszywą poezję, idealne piękno oraz nierzeczywistą kochankę. Henryk podąża za nią, porzucając żonę i dziecko. Nie kocha konkretnej kobiety, lecz własne wyobrażenie. Dziewica jest projekcją jego pychy oraz pragnienia życia bardziej wzniosłego niż codzienność.

Kiedy złudzenie znika, bohater dostrzega przerażającą prawdę, ale nie może już cofnąć skutków swojego postępowania. Maria popada w obłęd. Pragnie stać się poetką, ponieważ wierzy, że tylko w ten sposób odzyska miłość męża. Umiera, a ich syn Orcio dziedziczy poetycki dar połączony z cierpieniem i utratą wzroku. Rodzina zostaje zniszczona przez egoizm Henryka.

Miłość w „Nie-Boskiej komedii” zostaje przeciwstawiona romantycznej pozie. Maria reprezentuje rzeczywiste uczucie, odpowiedzialność i codzienną obecność. Dziewica symbolizuje nieosiągalny ideał, za którym bohater podąża kosztem prawdziwego człowieka. Krasiński ostrzega, że kult niezwykłości może prowadzić do moralnej ślepoty. Człowiek zapatrzony w swoje marzenia przestaje dostrzegać potrzeby osób

najbliższych.

Dalsza działalność Henryka nie wynika bezpośrednio z zawodu miłośnego. Bohater staje na czele arystokratów broniących Okopów Świętej Trójcy przed rewolucjonistami dowodzonymi przez Pankracego. Obie części dramatu łączy jednak problem odpowiedzialności. Henryk zawodzi najpierw jako mąż i ojciec, a później jako przywódca własnej klasy. Potrafi tworzyć wzniosłe wizje, ale nie umie zbudować dojrzałej relacji ani ocalić wspólnoty.

## **Miłość jako źródło winy i moralnego odrodzenia w „Panu Tadeuszu”**

Jeszcze inny model miłości przedstawiają losy Jacka Soplicy i Ewy Horeszkówny. Ich uczucie jest prawdopodobnie wzajemne, ale napotyka przeszkodę w postaci różnic społecznych. Stolnik Horeszko chętnie korzysta z popularności oraz politycznych wpływów Jacka, lecz nie uważa ubogiego szlachcica za odpowiedniego męża dla córki. Nie odrzuca go wprost, ale daje mu do zrozumienia, że zamierza wydać Ewę za bogatszego i bardziej znaczącego kandydata.

Niespełniona miłość rani dumę Jacka. Bohater próbuje zagłuszyć cierpienie nieudanym małżeństwem i alkoholem. Podczas rosyjskiego ataku na zamek Horeszków przypadkowo pojawia się na miejscu walki i w porywie gniewu zabija Stolnika. Osobista rozpacz prowadzi więc do zbrodni, a okoliczności sprawiają, że Jacek zostaje uznany za stronnika Rosjan.

W odróżnieniu od Gustawa Soplica nie pozostaje jednak na zawsze więźniem utraconej miłości. Poczucie winy staje się początkiem moralnej przemiany. Jako ksiądz Robak służy ojczyźnie, prowadzi działalność konspiracyjną i podejmuje próbę naprawienia wyrządzonych krzywd. Nie odzyskuje Ewy ani osobistego szczęścia, ale nadaje dalszemu życiu wartość przez pokutę i służbę wspólnocie.

Miłość Jacka jest więc jednocześnie niszcząca i odradzająca. Najpierw przyczynia się do upadku bohatera, później pośrednio prowadzi go ku dojrzałości. Utrata nie musi kończyć się samobójstwem ani wiecznym rozpamiętywaniem. Może skłonić człowieka do uznania własnej winy i podjęcia odpowiedzialności.

W tej samej epopei związek Tadeusza i Zosi przynosi model miłości szczęśliwej. Ich małżeństwo symbolicznie godzi zwaśnione rody Sopliców i Horeszków oraz zamyka dawny konflikt. Łączy się także z zapowiedzią poprawy położenia chłopów. Prywatne szczęście zostaje wpisane w odnowę całej wspólnoty. Mickiewicz pokazuje w ten sposób, że miłość romantyczna nie zawsze musi kończyć się śmiercią albo rozpaczą. Może prowadzić do pojednania i budowania wspólnej przyszłości.

## **Miłość wzajemna i komediowa w „Ślubach panieńskich”**

Przeciwwagę dla tragicznych kochanków stanowią bohaterowie „Ślubów panieńskich” Aleksandra Fredry. Aniela i Klara, przekonane o niestałości oraz egoizmie mężczyzn, składają przysięgę, że nigdy nie wyjdą za mąż. Gustaw początkowo traktuje miłość lekkomyślnie, ale z czasem jego zainteresowanie Anielą staje się szczere. Dzięki intrydze doprowadza do ujawnienia prawdziwych uczuć bohatererek.

Fredro nie odrzuca miłości, lecz ośmiesza jej przesadne i sztuczne formy. Albin, bezustannie cierpiący i płaczący z powodu Klary, przypomina karykaturę romantycznego kochanka. Jego demonstracyjna rozpacz nie prowadzi do zbliżenia, lecz męczy otoczenie. Gustaw działa inaczej: nie ogranicza się do cierpienia, ale stara się poznać Anielę i zdobyć jej wzajemność.

W komedii miłość nie wymaga śmierci, samotności ani rezygnacji

z życia. Jest uczuciem ziemskim, rozwijającym się między ludźmi, którzy stopniowo porzucają uprzedzenia. Prowadzi do małżeństwa i społecznej harmonii. „Śluby panieńskie” dowodzą, że literatura polskiego romantyzmu potrafiła również żartować z własnych ulubionych wzorców.

Przedstawione utwory ukazują niezwykle różnorodność modeli miłości romantycznej. Gustaw z czwartej części „Dziadów” reprezentuje uczucie absolutne, metafizyczne i silniejsze od śmierci, ale zarazem niedojrzałe oraz destrukcyjne. Konrad Wallenrod i Aldona ukazują miłość wzajemną, która zostaje poświęcona w imię ojczyzny. Kordian doświadcza najpierw młodzieńczej idealizacji, a później uczucia zależnego od pieniędzy. Hrabia Henryk porzuca realną żonę dla fantastycznego ideału, przez co niszczy rodzinę. Jacek Soplica przekształca cierpienie po utracie Ewy w pokutę i działalność patriotyczną, natomiast związki Tadeusza i Zosi oraz Gustawa i Anieli dowodzą, że miłość może prowadzić do szczęścia i pojednania.

Wspólną cechą większości tych modeli jest przekonanie, że miłość nigdy nie pozostaje doświadczeniem błahym. Zawsze odsłania prawdę o charakterze człowieka i zmusza go do dokonania wyboru. Może ujawnić egoizm, niedojrzałość i skłonność do ucieczki w marzenia, ale może także uczyć odpowiedzialności, wierności i poświęcenia.

Literatura romantyczna nie daje więc jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czym jest miłość. Ukazuje ją jako siłę zdolną ocalić człowieka albo doprowadzić go do klęski. O wartości uczucia decyduje nie tylko jego intensywność, lecz także stosunek do drugiej osoby. Miłość naprawdę dojrzała nie polega na absolutyzowaniu własnych przeżyć, ale na uznaniu wolności ukochanego człowieka, przyjęciu odpowiedzialności i gotowości do wspólnego budowania życia.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę

[pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.